

Извештај о испитивању ставова заинтересованих страна и циљних група према економском и друштвеном развоју, стању животне средине и физичке инфраструктуре у општини Србобран

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и физичкој инфраструктури у општини Србобран у оквиру процеса израде Плана развоја општине Србобран, спроведено је у сарадњи са Регионалном развојном агенцијом Бачка и уз подршку Института за економику пољопривреде Београд, а под покровитељством Покрајинског секретаријата за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу АПВ.

Преглед и оцена постојећег стања је први практичан корак у процесу израде Плана развоја и подразумева прикупљање и обраду података из примарних и секундарних извора. Упитник је коришћен као извор примарних података како би се уз секундарне, односно званичне статистичке податке, извршила анализа: економског развоја; области друштвеног развоја; показатеља доступности и капацитета физичке инфраструктуре; стања у сектору животне средине.

У испитивању су учествовале све заинтересоване стране и циљне групе, како би се обезбедила што боља релевантност добијених података и прецизност информација.

1. Резиме

1.1. Циљеви и резултати истраживања

Циљеви овог испитивање били су следећи:

- Испитивање ставова заинтересованих страна према елементима економског развоја, друштвене и физичке инфраструктуре и заштите животне средине у општини, њихова доступност и капацитети;
- Идентификација кључних недостатака/изазова које би адекватним акцијама надлежних служби у наредном периоду требало унапредити, као и препознавање реалних потенцијала на којима је могуће заснивати даљи развој општине;
- Добијени резултати истраживања имају за циљ да помогну управи општине и месних заједница да прикупе информације о реалном стању различитих сектора на основу којих могу да предузму кораке засноване на краткорочним и дугорочним циљевима, ради побољшања оних области/сектора у којима је ниво задовољства становника мање-више просечан или испод просека;
- Пружити широј јавности уверење о томе да је управа ЈЛС транспарентна и одговорна, као и да су повратне информације које се добијају од становника важне и да утичу на активности управе.

Овом активношћу су постигнути следећи краткорочни резултати:

- Спроведено је испитивање ставова свих заинтересованих страна према друштвеном и економском развоју, стању животне средине и инфраструктуре у општини Србобран на основу чега се могу оријентисати инвестиције у циљу унапређења квалитета живота у Србобану;

- Израђен извештај о спроведеном испитивању ставова заинтересованих страна према општим условима и квалитету живота у општини;
- Општина Србобран је оспособљена за спровођење континуираног испитивања ставова становника о задовољству услугама, инфраструктуром и квалитетом животне средине у општини.

Очекивани дугорочни ефекти испитивања, у складу са постављеним циљевима, су следећи:

- Општина Србобран континуирано спроводи испитивање ставова свих заинтересованих страна према општим условима живота и рада у општини, најмање једном годишње;
- Ставови и мишљење заинтересованих страна и циљних група се користе као смерница за унапређење квалитета живота становника општине кроз интервенције надлежних служби у виду унапређења административног оквира, а самим тим и пословног окружења, унапређење информисања становништа, као и алокацију новчаних средстава у приоритетне инфраструктурне пројекте;
- Повећано учешће заинтересованих страна у доношењу одлука.

1.2. Сажети приказ резултата испитивања и најважнијих закључака

На основу резултата испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група према економском развоју, стању друштвене и физичке инфраструктуре и стању заштите животне средине у општини Србобран, Општина је израдила препоруке и смернице за унапређење квалитета живота, односно отклањање недостатака у различитим секторима на које су корисници указали у оквиру испитивања. Испитивање је показало да учесници анкете углавном нису задовољни тренутним нивоом економског развоја (просечна оцена је 1,9), па је неопходно унапредити капацитете пословне инфраструктуре у општини Србобран, и подржати сектор МСПП како би се повећала запосленост (могућношћу запошљавања је незадовољно 59% испитаника). Око 68% испитаника незадовољно је постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, може да буде много боља.

Развијеност физичке инфраструктуре у општини Србобран није на задовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,9), па су и стањем постојеће инфраструктуре учесници анкете углавном незадовољни. Скоро 80% испитаника је незадовољно стањем и капацитетима канализационе мреже; 36% је незадовољно стањем водовodne мреже као и квалитетом воде за пиће (37%); путна мрежа према мишљењу 34% ученика анкете није довољно развијена и квалитетна; док је јавним превозом попутно незадовољно 45% испитаника.

Развијеност и квалитет друштвене инфраструктуре је на веома ниском нивоу (просечна оцена износи 2,4), а стање је најлошије у области вишег и високог образовања (просечна оцена 1,1) и услуге домова за стара лица (просечна оцена 1,2). Најбоље је оцењен систем предшколског (просечна оцена 3,5) и основног образовања (просечна оцена 3,5).

Општа оцена квалитета животне средине у општини Србобран износи 2,6, при чему је информисање о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом у појединим областима животне средине оцењена још мањом оценом.

Учесници анкете сматрају да је општина Србобран највише препознатљива по култури, традиционалним манифестацијама и кухињи (160 одговора), а да најзначајнији неискоришћени потенцијал лежи у сектору туризма (58 одговора) и термалним изворима на подручју општине (20 одговора). Као приоритетну област улагања и развоја у општини испитаници преваходно виде сектор МСП (170 гласова).

Препоруке које су израђене на основу извештаја односе се на мере и активности које могу бити спроведене у кратком или средњем року (годину дана до две године), уз мања улагања, промену праксе у раду општинске управе и уређење аминистративних процедура. Међутим, не тако мали број мера подразумева значајна улагања која превазилазе буџет Општине и не зависе само од одлука које се доносе на локалном нивоу. У том смислу овај извештај ће послужити и као материјал за развој инфраструктурних пројеката, који ће допринети значајнијем унапређењу квалитета комуналних услуга у општини Србобран.

1.3. Сажети преглед закључака и препорука

1.3.1. Препоруке у области економског развоја

- *Подришка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва;*
- *Унапређење инфраструктуре;*
- *Унапређење туристичке понуде и туристичких производа.*

1.3.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

- *Унапређење канализационе мреже и мреже канала за одвођење атмосферских вода;*
- *Побољшање квалитета пијаће воде;*
- *Унапређење квалитета јавног превоза и одржавања пешачких стаза;*
- *Унапређење одржавања гробаља у општини.*

1.3.3. Препоруке у области друштвене инфраструктуре

- *Унапређење здравственог система;*
- *Унапређење средњошколског образовног система;*
- *Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима;*
- *Унапређење услуга у области спорта и културе.*

1.3.4. Препоруке у области животне средине

- *Побољшање квалитета ваздуха;*

- *Чишћење Великог бачког канала;*
- *Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине.*

Одлука о приступању изради Плана развоја општине Србобран за период 2022–2030. донета је на седници Скупштине општине Србобран (Одлука број 016-49/2021-I од дана 26. 5. 2021. и Одлука о измени Одлуке 016-60-2021-I од дана 30. 9. 2021. године). Припремне активности спроведене су у септембру и октобру 2021. и обухватале су:

- *Припрему методологије испитивања, утврђивање метода за прикупљање података, израду упитника и утврђивање узорка.* Методологија и упитник су представљени члановима радних група на радионици, у Србобрану, у јуну 2021. године. Радне групе су утврдиле временски оквир за спровођење анкетног испитивања. Радни тим су чинили чланови радних група за економски, друштвени и еколошки развој, као и чланови координационог тима. Општина Србобран је утврдила да ће испитивање бити спроведено у октобру/новембру 2021. године, јер су становници тада присутни у највећем броју.
- Радионица на којој је радни тим припремљен за спровођење испитивања одржана је 20. 11. 2021. године. На овој радионици је радни тим упознат са својим задацима, израђена је финална верзија упитника у онлајн и штампаној форми и сви чланови радног тима су оспособљени за реализацију утврђених задатака. Финалну верзију упитника су, након радионице, потврдили и прихватили представници Општине и представници РРА Бачка. На овој радионици израђено је и обавештење о испитивању и овлашћење за анкетаре. Утврђено је да одговорност за спровођење испитивања заједнички носе локална самоуправа и РРА Бачка. На радионици је утврђен и минимални узорак за испитивање који је требао да износи 396 испитаника, што је 3% од укупног броја становника изнад 18 година, односно пунолетних грађана на територији општине Србобран.

Испитивање је спроведено од 20. 10. 2021. до 3. 11. 2021. године. Анкета је спроведена коришћењем следећих метода: онлајн попуњавањем анкетног листића који је био доступан на веб сајту општине; анкете су биле постављене на прометном месту у згради општине и месних заједница; попуњавање упитника вршено је и у просторијама ЈЛС. Такође, упитници су подељени и члановима радних група у циљу достизања већег обухвата становништва општине Србобран. У оквиру испитивања укупно је прикупљен 365 попуњен упитник, што представља одступање од утврђеног минималног узорка за 8%.

Правни оквир за спровођење испитивања утврђен је Уредбом о обавезним елементима плана развоја аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе („Службени гласник РС”, број 107/2020). Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе упућују на коришћење упитника у циљу прикупљања писаних коментара и ставова заинтересованих страна и циљних група (GIZ, 2020). Упитником су обухваћене све области од интереса за израду Плана развоја општине, при чему је поред квантитативног и квалитативног оцењивања, пружена и могућност уношења коментара, мишљења и предлога заинтересованих страна (отворени упитник).

2. Методологија испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група

Методологију за испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група о друштвеном и економском развоју, животној средини и физичкој инфраструктури у општини Србобран израдили су сарадници Сталне конференције градова и општина у оквиру пројекта „Подршка локалним самоуправама у Србији на путу придруживања ЕУ”. Методологија је представљена на радионици у октобру 2021. године. Узимајући у обзир захтеве дефинисане законом, препоручена методологија обухвата препоруке и упутства за:

- припрему упитника за оцену друштвеног и економског развоја, као и стања у области животне средине и физичке инфраструктуре;
- развој капацитета и оспособљавање запослених у Општини који ће радити на испитивању и анализирати прикупљене податке;
- обраду, приказивање, објављивање и дисеминацију резултата;
- предлог одлуке којом би требало да се утврде процедуре и начин спровођења процене задовољства становника условима живота у општини.

Испитивање ставова заинтересованих страна и циљних група имало је за циљ откривање и мерење задовољства и потреба шире заједнице за потребе доношења одлуке о будућим правцима развоја општине. И поред свих уочених недостатака анкетирања, који се пре свега односе на субјективну интерпретацију, флексибилност, погрешну перцепцију испитаника, искреност испитаника, може се констатовати да се резултати спроведене анкете у многоструким случајима поклапају са резултатима анализе званичних статистичких података. Структурирани упитници су омогућили испитаницима да изнесу своје ставове о свим битним областима друштвеног живота, али и да дају своје предлоге за унапређење најбитнијих области по њиховом мишљењу, као и да оцене досадашње напоре локалне самоуправе, да унапреде услове живота на територији општине.

Кроз припремне активности запослени у Општини су оспособљени да спроведу испитивање и прикупе податке. Менторска подршка је била обезбеђена у сваком кораку током спровођења испитивања, а посебно у изради извештаја и обради података. Примењен је *learning by doing* приступ где су чланови пројектног тима били укључени у сваку припремну активност, а посебно у израду упитника, утврђивање узорка и утврђивање метода прикупљања. На тај начин је запосленима у Општини омогућено да уче и развијају сопствене капацитете и на тај начин је обезбеђено достизање дугорочних ефеката пројекта – локални актери су способни да након завршетка пројекта сами спроведу испитивања ставова заинтересованих страна и циљних група. *Локално власништво* над резултатима обезбеђено је и континуираним укључивањем доносилаца одлука (општинских органа). Тако су све одлуке у вези са спровођењем испитивања донете од стране и у сагласности са одговорним лицима из Општине.

Када су у питању методе за прикупљање података предложеном методологијом је требало обухватити неколико различитих метода, од којих је прикупљање података кроз *онлајн анкету* обавезно. *Онлајн анкета* обезбеђује већу објективност и ефикасност испитивања. Поред овог метода примењено је и *прикупљање података постављањем штампаних форми анкете на прометном месту у згради општине и зградама месних заједница*, а *попуњавање упитника вршено је и у просторијама Општине и месних заједница*. Грађани су о испитивању обавештени преко веб сајта општине и путем обавештења, које је постављено у згради општине и месних заједница.

Упитник је садржао четири групе питања. *Прва група питања* односила се на прикупљање општих података о испитаницима: пол, старост, место становања (сеоско и градско насеље) и ниво образовања.

Друга група питања подразумевала је квантитативну оцену области економског и друштвеног развоја, физичке инфраструктуре и заштите животне средине. Оцена ових сектора је веома важна, јер омогућава планирање унапређења у областима где се захтевају озбиљнија улагања, као и у областима где до побољшања услуге може доћи унапређењем праксе, обуком запослених или увођењем информационах технологија у комуникацију са грађанима.

Испитаницима је било омогућено да изаберу одговор који највише одговара њиховом ставу, што је допринело објективности оцењивања. Поједина питања су садржала и опцију „не знам”, како би се избегло да се испитаници који не знају одговор сврставају у одрађену групу која носи вредносну оцену. Уколико је број испитаника који бирају опцију „не знам” велики, то може указати да корисници немају довољно информација на основу којих би могли да оцењују одређену област или сектор. У оквиру појединих питања испитаницима је омогућено да наведу неки други одговор, различит од понуђених. Скала оцењивања је изгледала овако:

- 1 – потпуно незадовољан/на;
- 2 – претежно незадовољан/на;
- 3 – ни задовољан/а ни незадовољан/на;
- 4 – претежно задовољан/на;
- 5 – потпуно задовољан/на;

Трећа група питања подразумевала је квалитативну оцену појединих области развоја кроз означавање једног од унапред понуђених одговора који је најближи њиховом ставу.

Четврта група питања била је отвореног типа где су испитаници могли да наведу своја мишљења и предлоге за унапређење стања у појединим областима.

Упитник је осмишљен тако да омогући доносиоцима одлука да стекну увид у реално стање свих релевантних области које су у надлежности локалне самоуправе, али и да, истовремено, омогући грађанима да се информишу о плановима развоја општине и да се заинтересују за учешће у креирању одлука на локалном нивоу.

Узорак је утврђен у односу на број пунолетних становника општине Србобран (13.189 становника по подацима Републичког завода за статистику из 2020. године) али и на основу претходних искустава у спровођењу сличних испитивања, утврђено је да би најмањи број попуњених анкетних листића требало да буде 3% од укупног броја становника на територији ЈЛС, што у случају општине Србобран износи 396. Овај задатак није у потпуности испуњен, јер је пројектни тим успео да прикупи 365 попуњених анкета. Већи број испитаника обезбеђује веродостојност резултата и квалитет испитивања.

Утврђивање узорка подразумевало је и одређену стратификацију унутар самог узорка па је утврђено да би на основу званичних статистичких података особе мушког и женског пола требало да буду равномерно заступљене (49,1% мушко, 50,9% женско) али се анкетном испитивању одазвало више жена (65%) него мушкараца (35%). Просечна старост

становништва у Србобрану је 41,1 годину, па је група испитаника старости 30–40 година била најзаступљенија(31%), а затим лица са 40–50 година старости (20%).

Грађани су били информисани о испитивању путем веб сајта општине где је била постављена вест и линк ка онлајн упитнику и путем штампаних обавештења. Обавештење је садржало и број телефона, на који су грађани могли да се више информишу о испитивању. У следећим испитивањима би требало узети у обзир и друге начине информисања грађана, путем локалних медија, уколико је могуће.

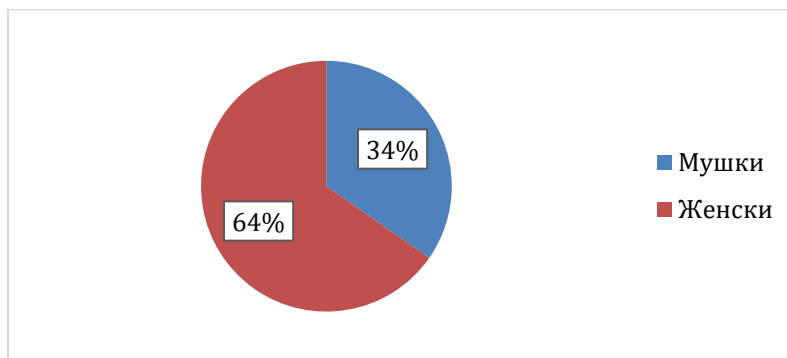
3. Резултати испитивања ставова о стању друштвеног и економског развоја, животне средине и инфраструктуре у општини Србобран

Испитивање ставова заинтересованих страна о стању друштвеног и економског развоја, развијености и капацитетима физичке инфраструктуре и стању животне средине у општини Србобран, у оквиру процеса израде Плана развоја, спроведено од 20. 10. до 3. 11. 2021. године. Подаци добијени анкетним испитивањем су обједињени у једну базу, након чега је уследила њихова статистичка обрада и анализа добијених резултата. У наставку је дата консолидована анализа ставова и потреба шире заједнице.

Општи подаци о учесницима испитивања

Анкетним испитивањем обухваћено је 365 лица у оквиру свих идентификованих заинтересованих страна. У испитивању је учествовало око 64% особа женског пола, док су особе мушког пола биле заступљене са 34% (*Графикон 1*). Удео испитаника који није одговорио на питање о полној припадности износи 2%.

Графикон 1. Полна структура испитаника (%)

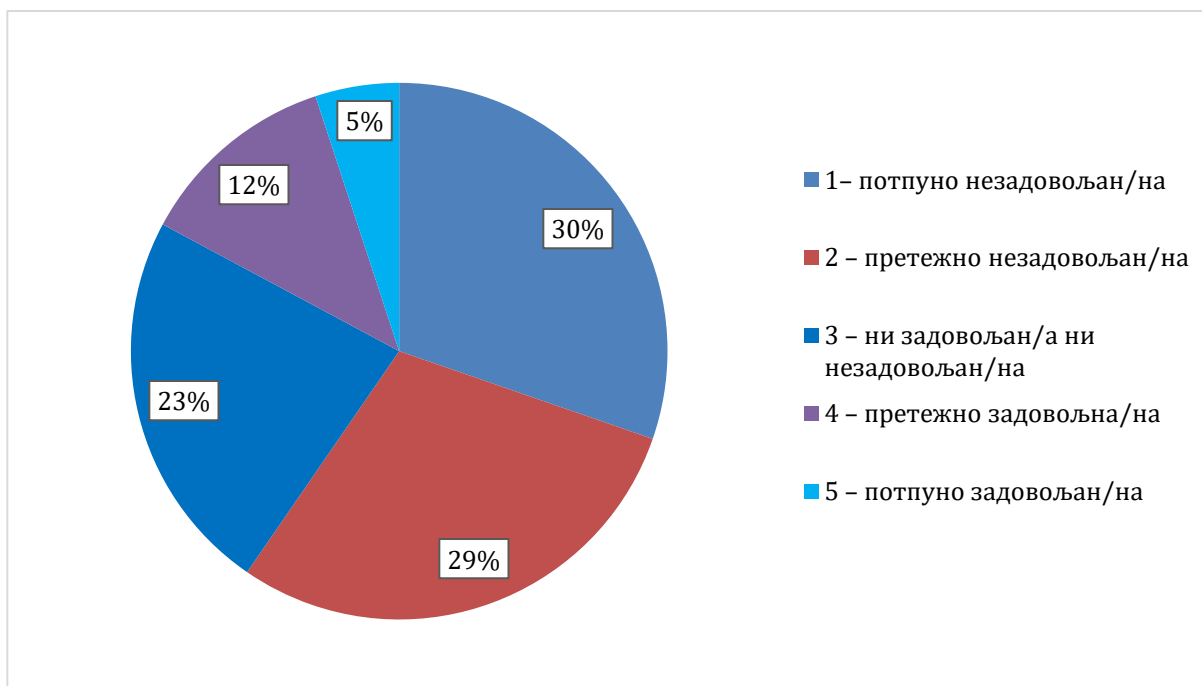

Из градског подручја прикупљено је 70%, а из сеоских насеља 30% упитника. Према старосној структури, у анкети су највише учествовала лица са 30–40 година старости (31%), а затим лица са 40–50 година старости (20%). Лица до 30 година старости чинила су 17% укупног броја испитаника, лица са 50–60 година чинила су 15% испитаника, док су особе старије од 60 година учествовале са 8% у укупном броју испитаника. У погледу нивоа образовања, највећи број испитаника је са средњим (50%) и високим (24%) образовањем.

ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ

У складу са израженим стативима у односу на испитиване сегменте економског развоја, испитаници су, генерално гледано, незадовољни нивоом економског развоја општине Србобран (просечна оцена је 1,9). У погледу запослености, циљ општине Србобран је успостављање одрживог тренда раста запослености и усклађивање политике запошљавања и институција тржишта рада, што је у складу са Националном стратегијом запошљавања Републике Србије. Међутим, највећи проценат испитаника сматра да је **могућност запошљавања** на подручју општине Србобран веома лоша. Наиме, преко 59% испитаника је претежно до потпуно незадовољно, 23% испитаника је умерено задовољно, док свега 17% испитаника сматра да је могућност за запошљавање у општини Србобран задовољавајућа (Графикон 2). Са аспекта промене радног места и преквалификације, оцене су још неповољније, јер је 63% испитаника незадовољно стањем ствари у том погледу. Веома мали проценат учесника анкете сматра да је могућност промене радног места задовољавајућа (18%), док је 21% испитаника навело да је делимично задовољно могућношћу промене радног места и преквалификације. Слични су ставови и према могућностима за додатни рад и зараду, где је 52% испитаника претежно до потпуно незадовољно, а 17% сматра да постоји задовољавајућа могућност за остварење додатне зараде.

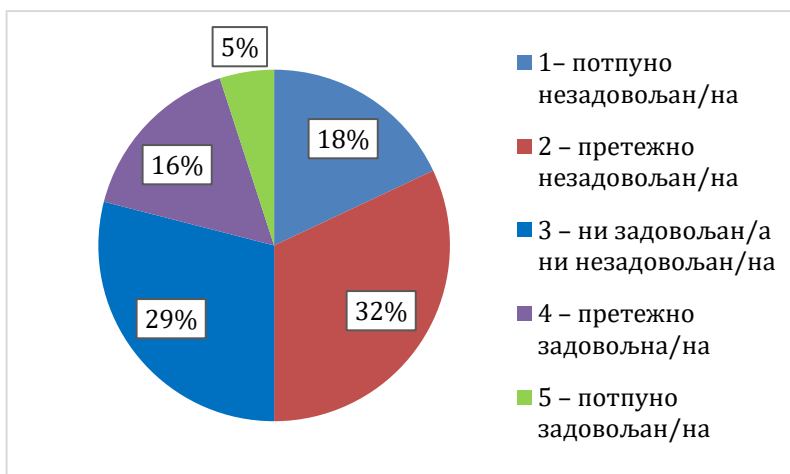
Графикон 2. Могућност за запошљавање (%)

Када је у питању степен развијености **предузетништва** (предузетнички дух, култура и слично), половина испитаника је претежно до потпуно незадовољна стањем у овом сегменту економског развоја. Око 29% њих сматра да је предузетништво умерено развијено, док је 21% испитаника задовољно тренутним нивоом развијености предузетништва (Графикон 3). Да су капацитети пословне инфраструктуре у општини Србобран задовољавајући сматра 18% испитаника. Међутим, много је већи удео оних који

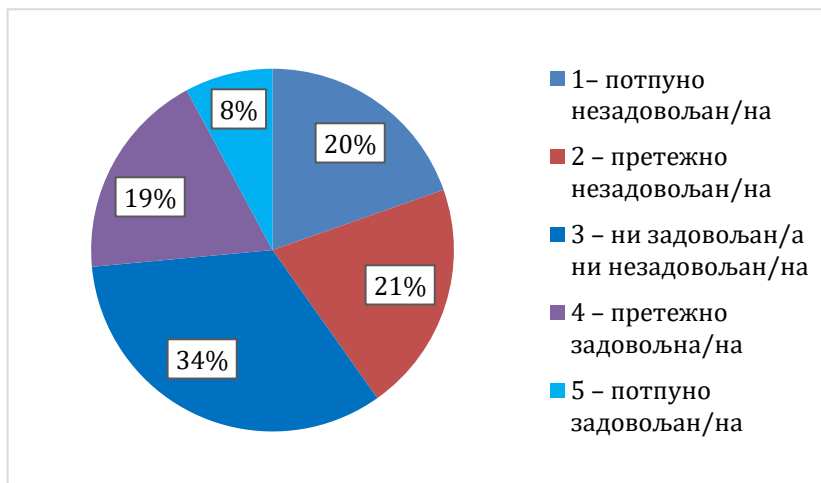
су незадовољни тренутним нивоом развијености и капацитетима пословне инфраструктуре (54%). Постигнутим условима за инвестирање умерено је задовољно 28% испитаника.

Графикон 3. Степен развијености предузетништва (%)

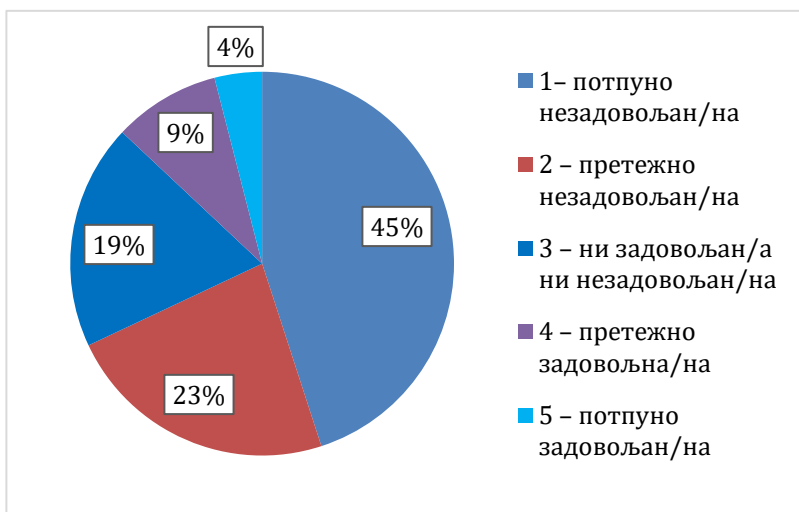
На питања која су се тичала **пољопривреде**, 19% испитаника је потпуно незадовољно, 21% испитаника је претежно незадовољно, 32% испитаних грађана је умерено задовољно, док је само 29% испитаника претежно до потпуно задовољно мерама пољопривреде и руралног развоја на подручју ове општине. Могућношћу удруживања умерено до потпуно је задовољно 28%, док је 44% испитаника незадовољно амбијентом за удруживање произвођача. У оквиру спроведеног истраживања, од испитаника који су дали своје одговоре, 41% испитаника је незадовољна сарадњом са саветодавном службом, 34% је умерено задовољно, док је 27% испитаника претежно до потпуно задовољно сарадњом са надлежном саветодавном службом (Графикон 4).

Графикон 4. Квалитет сарадње са пољопривредним саветодавцима (%)

Туризам је упитником препознат као кључни недовољно искоришћен потенцијал општине Србобран. Преко половине испитаника (67%) је незадовољно постојећом туристичком понудом, која захваљујући расположивости природних ресурса, може да буде много боља. Мањи удео испитаника (12%) је задовољан (претежно или потпуно) актуелном туристичком понудом општине, док је за 21% испитаника умерено задовољавајућа (*Графикон 5*). Учесници анкете сматрају да је у погледу квалитета и развијености смештајних капацитета ситуација још неповољнија, па је свега 13% њих одговорило да је задовољно тренутним степеном квалитета и развијености смештајних капацитета.

Графикон 5. Задовољност туристичком понудом у општини (%)

Известан број учесника анкете није оценио поједине сегменте економског развоја, што може да укаже да немају довољно информација о стању у тим областима, те да је неопходно унапредити систем информисања, али и стање у тим областима. У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област економског развоја, највећи број учесника није дао одговор на питање, није имао коментар. Мали број оних који су коментарисали сматрају да би унапређење амбијента за отварање нових радних места и запошљавање, али и коришћење потенцијала туризма требало да представљају приоритетне секторе за општину Србобран у наредном периоду. Просечне оцене за поједине сегменате економског развоја приказане су *Графиконом 6*.

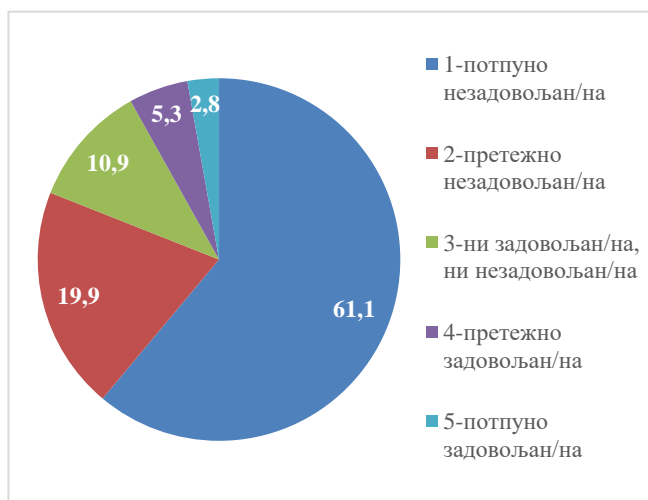
Графикон 6. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима економског развоја у општини Србобран

ФИЗИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА

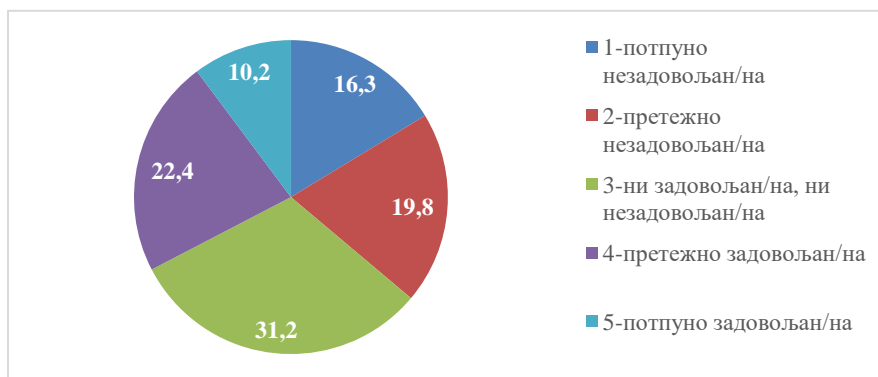
Према оцени учесника анкете стање и развијеност физичке инфраструктуре у општини Србобран је на претежно незадовољавајућем нивоу (просечна оцена 2,9). Свега 8,1% испитаника се изјаснило да је претежно до потпуно задовољно стањем и капацитетима **канализационе мреже**, а чак 81%, да је претежно до потпуно незадовољно ситуацијом у овом погледу (Графикон 7). Добијени резултат указује на потребу предузимања мера од стране доносиоца одлука и надлежних служби у циљу унапређења стања и успостављања адекватног канализационог система. **Одвођење атмосферских вода**, такође, није на задовољавајућем нивоу, јер је чак 65,4% испитаника претежно до потпуно незадовољно стањем и развијеношћу овог система, док је свега 13,2% испитаника задовољно у овом смислу.

Графикон 7. Оцена стања и развијености канализационе мреже (%)

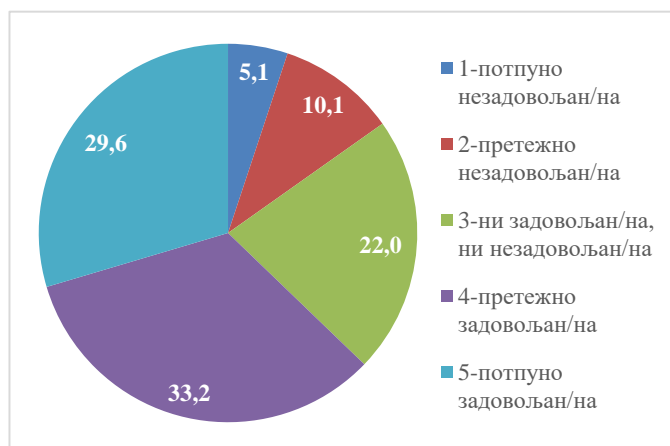
За преко трећину учесника анкете стање и развијеност **водоводне мреже** није на задовољавајућем нивоу (36,1%), а још лошији је резултат у случају квалитета **воде за пиће**, где је 46,6% испитаника изјавило да је претежно до потпуно незадовољно квалитетом пијаће воде у општини. Стањем у овом сегменту комуналне инфраструктуре претежно је задовољно 23,7%, односно потпуно задовољно свега 29,7% испитаника. Анкетно истраживање је показало да испитаници сматрају да један од приоритета општине, када су у питању улагања приватног и јавног сектора, треба да буде унапређење канализационе инфраструктуре и квалитета пијаће воде. Стање и развијеност водоводне мреже је приказано на *Графикону 8*.

Графикон 8. Стање и развијеност водоводне мреже (%)

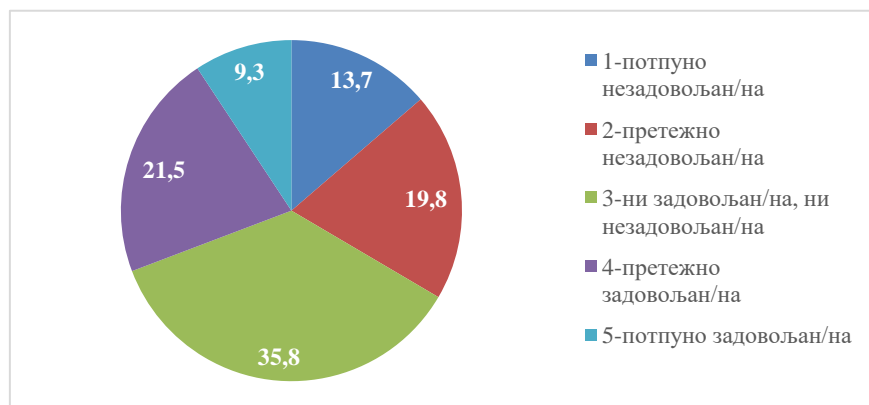
Услуга **одношења и одлагања смећа** из домаћинства оцењена је најбољим оценама. За највећи број испитаника, тачније 62,8%, ова услуга је претежно до потпуно задовољавајућег квалитета. Умерено задовољно је 22% испитаника а незадовољно свега 15,2% испитаника (*Графикон 9*).

Графикон 9. Одношење и одлагање смећа из домаћинства (%)

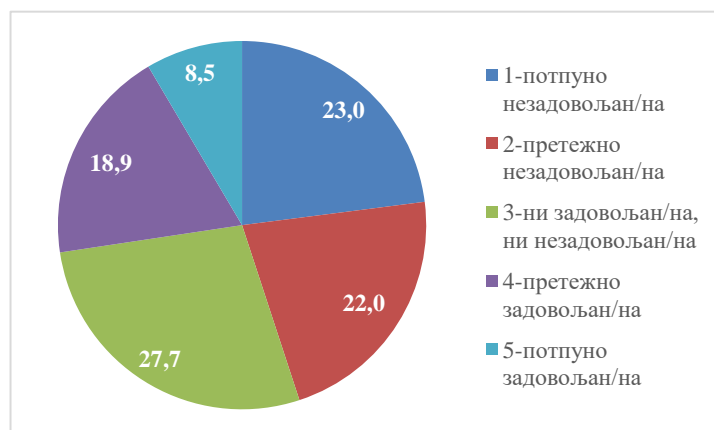
Путна мрежа, према мишљењу 30,8% учесника анкете, довољно је развијена и квалитетна, док је за 33,5% испитаника стање постојеће мреже путева незадовољавајуће (Графикон 10). Да су постојеће **пешачке стазе** у лошем стању и да је неопходно приступити њиховој реконструкцији указује 38,8% испитаника, који су претежно до потпуно незадовољни постојећим стањем. Нешто више од трећине испитаника је умерено задовољно, а око 26,3% испитаника претежно до потпуно задовољно капацитетима и одржавањем мреже пешачких стаза. Путном сигнализацијом задовољно је 47,3% испитаника, 28,7% није ни задовољно, ни незадовољно, а 24% је претежно до потпуно незадовољно у овом смислу.

Графикон 10. Развијеност и одржавање путне мреже и паркиралишта (%)

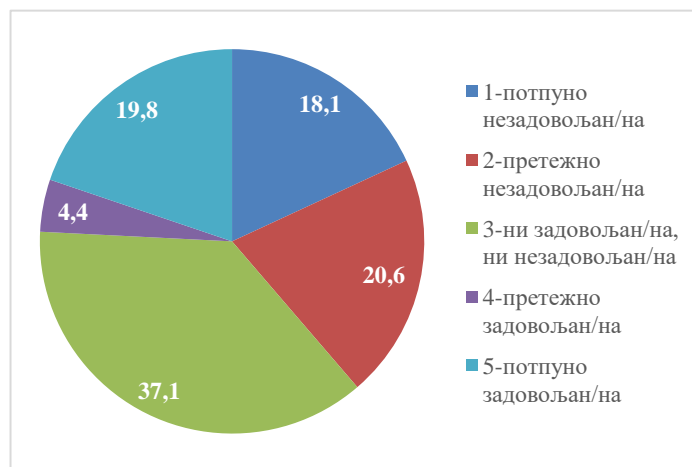
Јавни превоз у општини Србобран је један од инфраструктурних елемената који захтева предузимање акције од стране надлежних у циљу унапређења постојећег стања. Чак 45% учесника анкете је одговорило да је потпуно до претежно незадовољно услугом јавног превоза, док је за свега 27,4% услуга јавног превоза претежно до потпуно задовољавајућа (Графикон 11). Умерено задовољно је мање од трећине испитаника.

Графикон 11. Доступност и учесталост услуга јавног превоза (%)

Паркови и уређеност зелених површина представљају важан аспект сваког насељеног места. Мањи број учесника анкете је претежно до потпуно задовољан уређењем зелених површина (35% испитаника) и заступљеношћу паркова (24,2% испитаника) у општини Србобран. Претежно до потпуно незадовољно заступљеношћу и уређеношћу зелених површина у општини је свега 30,6% испитаника, односно заступљеношћу и уређеношћу паркова у општини – свега 38,7% испитаника.

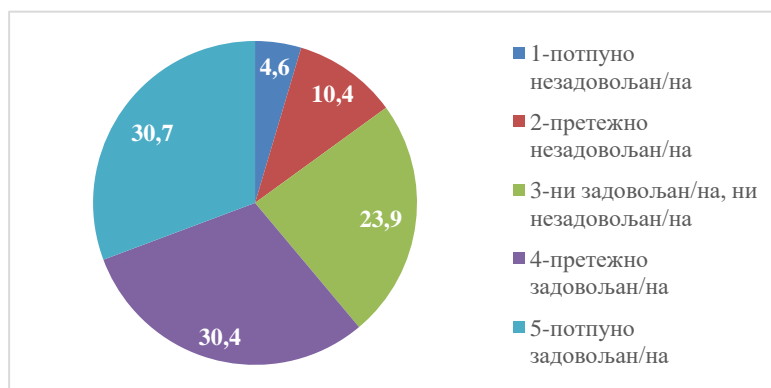
Графикон 12. Заступљеност и уређеност паркова у општини (%)

Пристапачност **објеката особама са инвалидитетом** за скоро половину испитаника (47,5%) није на задовољавајућем нивоу, док 25,2% учесника анкете није ни задовољно, ни незадовољно пристапачношћу објеката особама са инвалидитетом. Свега 27,3% испитаника је претежно до потпуно незадовољно овим аспектом средине у којој живе.

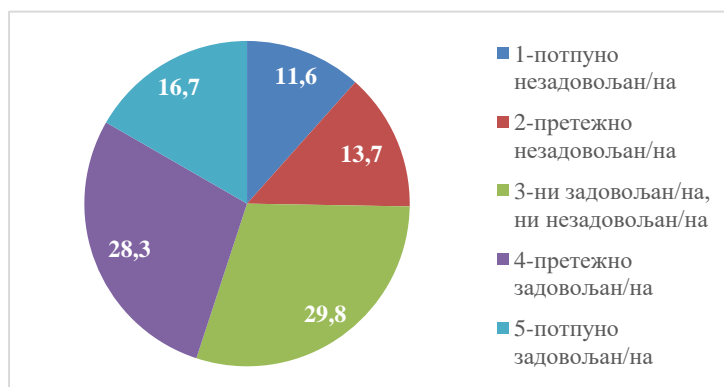
Тренутном покривеношћу **гасоводном мрежом** и квалитетом услуге испоруке гаса је претежно до потпуно задовољно чак 61,1% испитаника, док је свега 15% њих незадовољно. Капацитетима и квалитетом овог система умерено је задовољно 23,9% испитаника (Графикон 13).

Графикон 13. Развијеност гасоводне мреже (%)

Доступност и квалитет *интернета* је претежно до потпуно задовољавајући за чак 45% испитаника, док око 25,3% учесника анкете није задовољно доступношћу интернета и брзином протока информација. Квалитетом ове услуге умерено је задовољно 29,8% испитаника (Графикон 14).

Графикон 14. Квалитет и доступност интернета високог протока информација (%)

Важно питање комуналне инфраструктуре јесте број и уређеност *пијаца*, а на основу структуре одговора учесника анкете може се закључити да су испитаници задовољни постојећим стањем у овом сегменту. Бројем и уређеношћу пијаца претежно до потпуно задовољно је 54,8% испитаника, 25,2% није ни задовољно ни незадовољно, док се свега око 20% испитаника изјаснило да су капацитети постојеће мреже пијаца недовољни, и да су незадовољни њиховим одржавањем.

Што се тиче одржавања *гробља* у општини, свега 18,8% испитаника сматра да је одржавање гробља на задовољавајућем нивоу. Око четвртина испитаника није ни задовољна, ни незадовољна овом услугом, док је чак 59,5% испитаника незадовољно одржавањем гробља у општини.

У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област физичке инфраструктуре у општини Србобран, испитаници сматрају да треба радити на бољем одржавању гробља (за које истичу да су у јако лошем стању и запуштена), побољшању

квалитета воде за пиће, проширењу канализационе мреже, и бољем одржавању односно реконструкцији пешачких стаза (нема бициклических стаза) и коловоза. Такође, потребно је повећати површине под зеленилом, реконструисати/изградити дечија игралишта и унапредити јавни превоз. Просечне оцене за поједине сегменте физичке инфраструктуре приказане су на *Графикону 15*.

Графикон 15. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима физичке инфраструктуре у општини Србобран

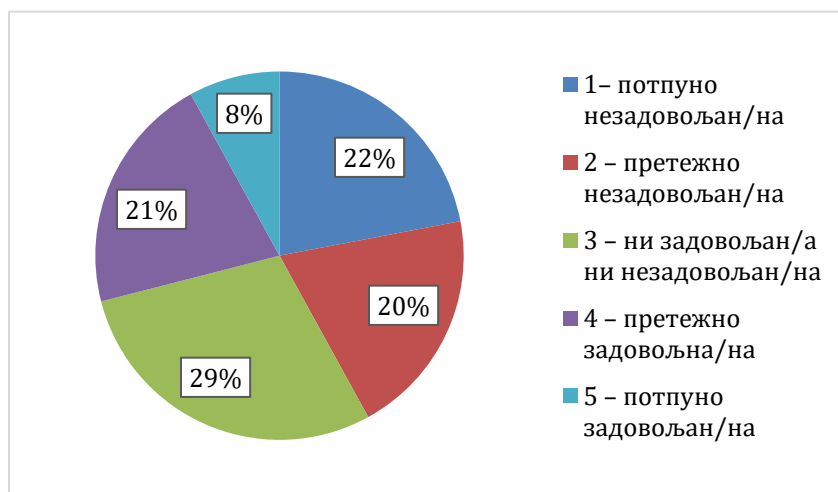

ДРУШТВЕНА ИНФРАСТРУКТУРА

Друштвена инфраструктура, као скуп средишњих услужних функција, најуже је повезана с развојем својих корисника, а њено стање осликава стандард и квалитет живота у заједници. Просечна оцена друштвене инфраструктуре добијена упитником износи 2,4.

Квалитетом *здравствене заштите* незадовољно је 42% испитаника. Као највећи недостатак у коментарима се истиче мали број лекара у здравственим станицама и Дому здравља. Такође, указује се и на значај опремања свих објеката савременом медицинском опремом. Око 29% испитаника је задовољно постојећим капацитетима и квалитетом здравствене заштите у Србобрану (*Графикон 16*).

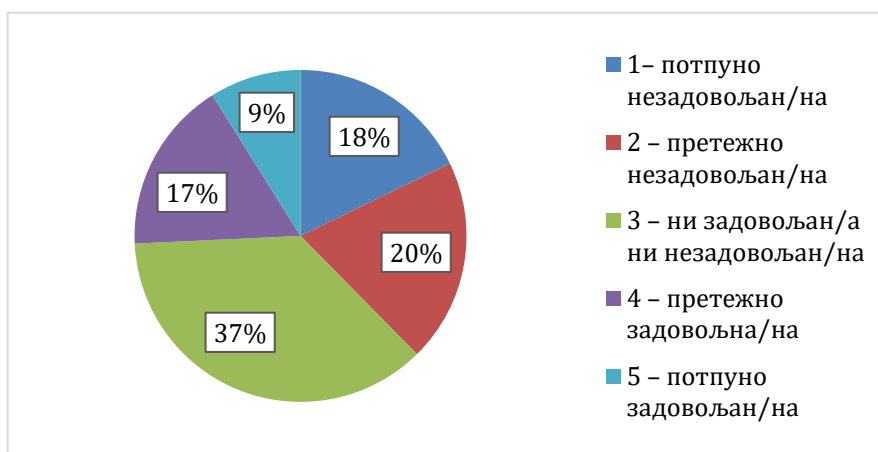
Графикон 16. Квалитет здравствене заштите

Уslugом и радом службе за **социјални рад** задовољно је 26% испитаника, док 38% њих сматра је социјална заштита у општини Србобран на незадовољавајућем нивоу. Средње задовољних је 37%.

На питање о капацитетима и квалитету домова за стара лица 75% испитаника сматра да су капацитети и квалитет услуга у постојећим објектима претежно или потпуно незадовољавајући (Графикон 17).

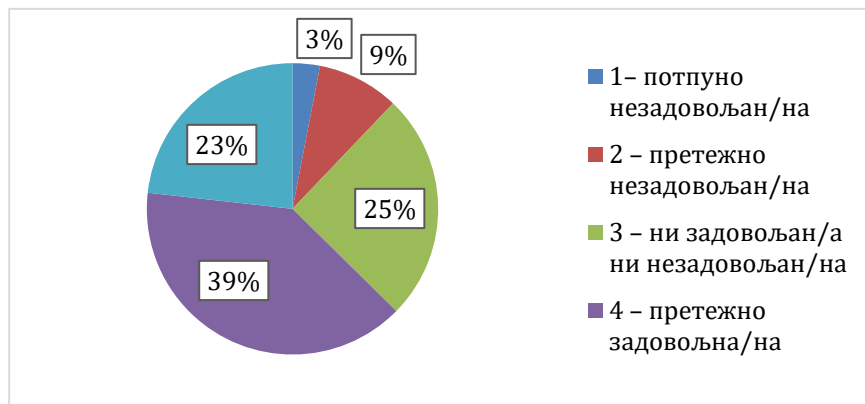
Графикон 17. Услуга домова за стара лица

Системом предшколског, основног и средњег **образовања** испитаници су, генерално гледано, задовољни али истичу да би постојеће објекте требало реновирати, уредити и опремити савременим наставним средствима. Бројем и стањем објеката, доступности, квалитетом услуге у вртићима задовољно је 62% испитаника. Средње задовољно је 25% испитаника, а незадовољно 12% испитаника. Мрежом и квалитетом основног образовања задовољно је 62% испитаника, док је средњошколским образовањем задовољно 32%.

Испитаници истичу потребу отварања виших и/или високошколских установа на подручју општине Србобран, чиме би се смањио одлив младих лица. Образовањем одраслих незадовољно је 71% испитаника.

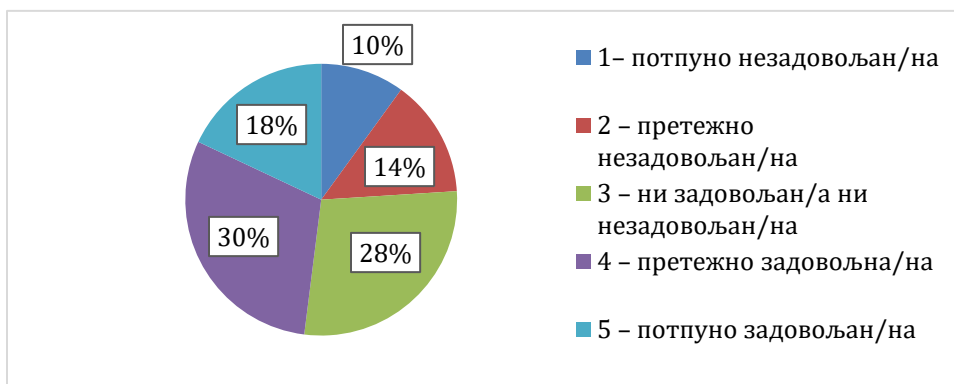
Графикон 18. Основни образовни систем (број и капацитети школа, стање објеката, квалитет услуга)

Постојећом спортском инфраструктуром задовољно је 38% испитаника, док је 34% њих незадовољно. Ни задовољно ни незадовољно је 28% испитаника.

Да је област културе неразвијена указује 36% испитаника који су незадовољни постојећим капацитетима објеката културе и њиховом услугом. За 31% испитаника инфраструктура и живот у области културе у Србобрану су на задовољавајућем нивоу, док 34% њих није ни задовољно ни незадовољно (Графикон 19).

Графикон 19. Стање и квалитет објеката и услуга у области културе

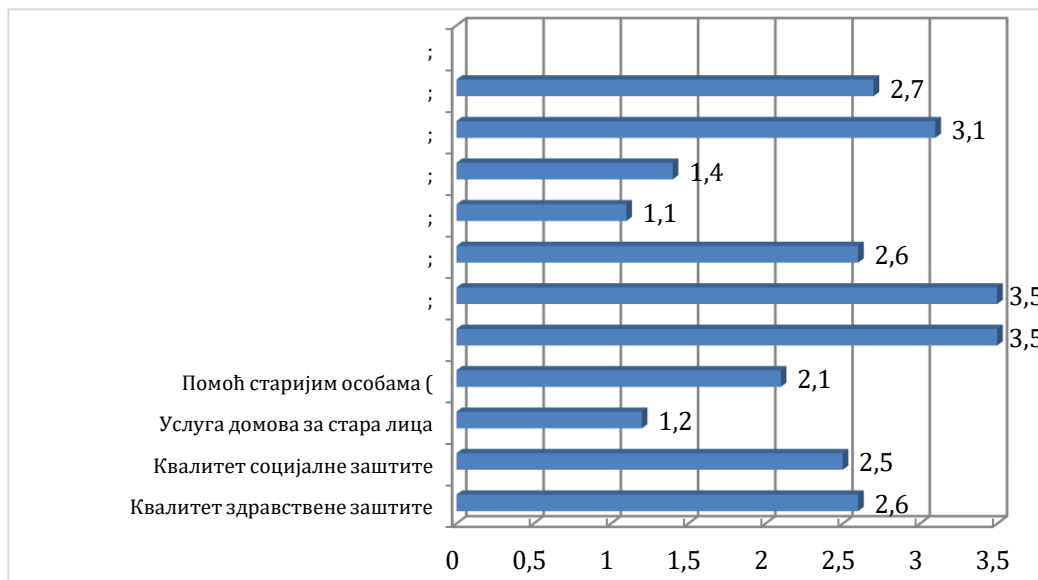

Просечне оцене за поједине сегменте друштвеног развоја приказане су *Графиконом 6*.

У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област друштвене инфраструктуре у општини Србобран, испитаници сматрају да треба радити на унапређењу средњег образовног система у смислу повећања броја смерова у средњим школама како би се зауставио одлив младих. Такође треба повећати број лекара у

општини, нарочито недостају педијатри. Треба побошљати културу и област спорта. Потребно је нагласити да је веома мали број анкетираних особа дао коментар. Много је више оних који су остали суздржани. Просечне оцене за поједине сегменте друштвене инфраструктуре приказане су на *Графикону 20*.

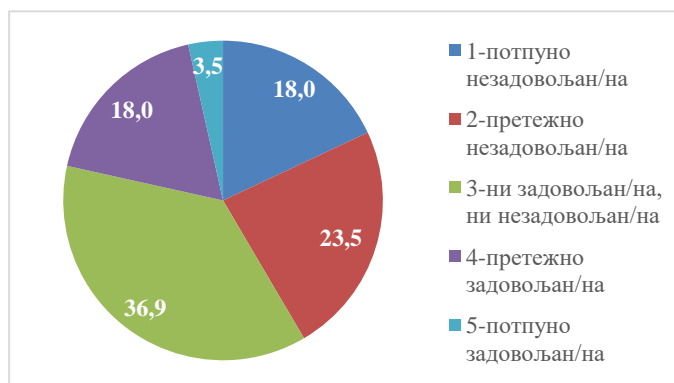
Графикон 20. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима друштвеног развоја у општини Србобран

ЖИВОТНА СРЕДИНА

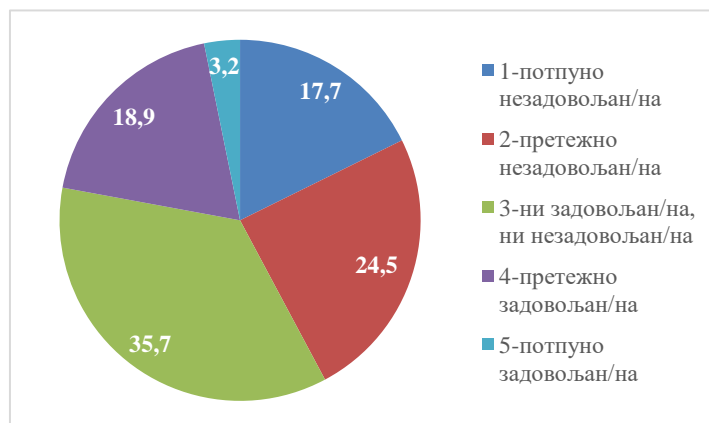
Просечна оцена квалитета животне средине и информисаности грађана о квалитету појединих сегмената у области животне средине је 2,6. Према мишљењу учесника анкете, **стање животне средине** у општини Србобран је на незадовољавајућем нивоу, с обзиром да је скоро половина испитаника (41,5%) изразила претежно до потпуно незадовољство у овом смислу. Нешто више од трећине испитаника није ни задовољно ни незадовољно, а задовољно је свега 21,5% испитаника (*Графикон 21*). Чак 51,6% испитаника је претежно до потпуно незадовољно *информисањем о надлежностима, раду и активностима у вези са квалитетом и заштитом животне средине*, док је свега 18,3% испитаника задовољно информисањем у овој области.

Графикон 21. Општа оцена квалитета животне средине (%)

Загађење ваздуха представља један од важних аспеката квалитета животне средине у општини Србобран. Квалитетом ваздуха претежно до потпуно незадовољна је скоро половина испитаника (42,2%), док је задовољно свега 22,1% испитаника (Графикон 22). Око трећина испитаника умерено је задовољна овим аспектом животне средине. Слична ситуација је и када је у питању *информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу заштите и квалитета ваздуха* на подручју општине, чиме је задовољно свега 15,7% испитаника.

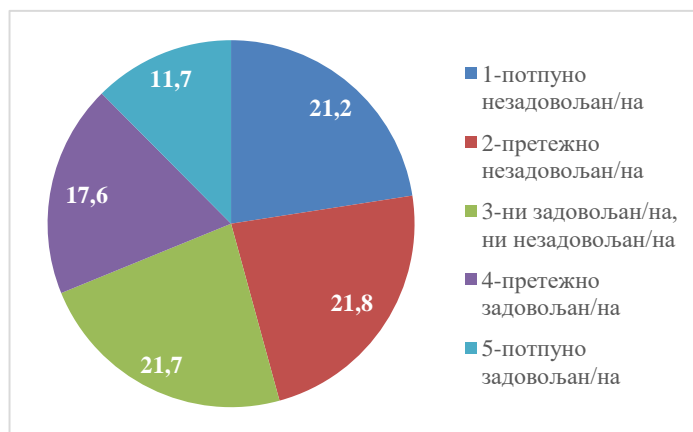
Графикон 22. Задовољност квалитетом ваздуха (%)

Када је у питању **ниво буке**, одговори учесника анкете су подељени. Да је ниво буке у месту становања задовољавајући сматра 40,1% учесника анкете, претежно до потпуно незадовољно постојећим стањем изразило је 32% учесника анкете, док 28% испитаника сматра да је ниво буке умерен. *Информисаношћу о надлежностима, раду и активностима у погледу нивоа буке* на подручју општине задовољно је свега 21% испитаника, док је чак 46,4% испитаника претежно до потпуно незадовољно у овом смислу.

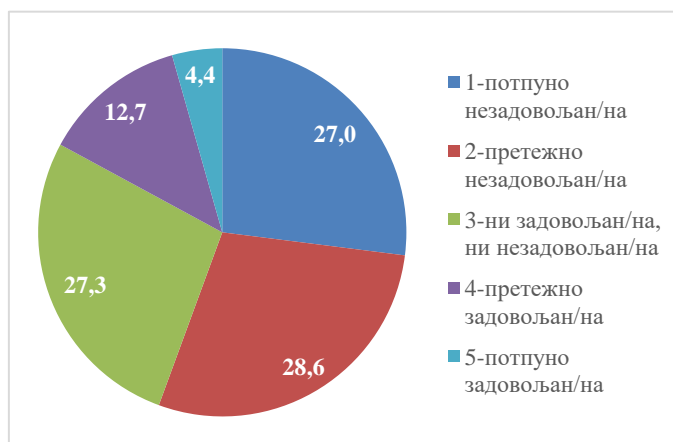
Ставови испитаника према *информисању о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања комуналним отпадом* на подручју општине показују да је скоро половина испитаника (43%) претежно до потпуно незадовољно по овом питању (Графикон 23). Мање од трећине испитаника није ни задовољно, ни незадовољно, а свега 29,3% испитаника је задовољно када је реч о овом проблему. Лошија ситуација је у погледу *информисања о надлежностима, раду и активностима у погледу одвођења и пречишћавања отпадних вода из домаћинстава* у општини Србобран. Наиме, око 61,7% испитаника је претежно до потпуно незадовољно у овом смислу. Још неповољнија ситуација је када је питању *информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања отпадом пореклом из привреде/индустрије*, где је преко половине испитаника (63,2%) изразило претежно до потпуно незадовољство у овом смислу.

Графикон 23. Информисање о надлежностима, раду и активностима у погледу управљања комуналним отпадом на подручју општине (%)

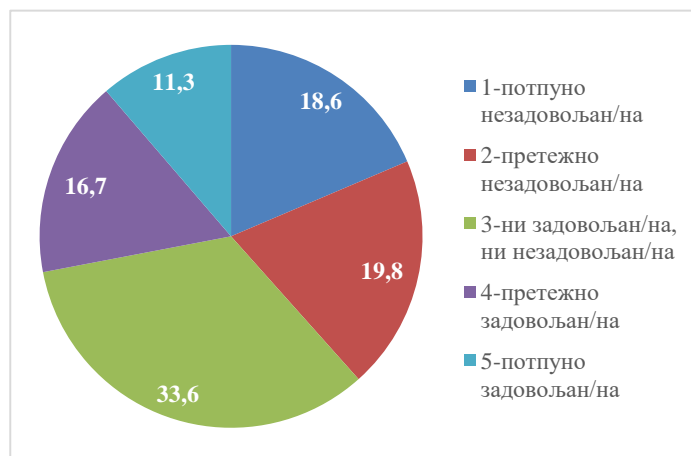
Ценом услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода учесници анкете су прилично незадовољни, обзиром да је ценом ове услуге незадовољно чак 55,6% од укупног броја анкетираних. Претежно до потпуно задовољних је свега 17,1% испитаника, а умерено задовољних 27,3%. (Графикон 24).

Графикон 24. Цена услуге водоснабдевања и одвођења отпадних вода (%)

Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада незадовољавајућа је за 38,4% испитаника, умерено задовољна је трећина укупног броја испитаника, док је претежно до потпуно задовољно свега 28% учесника анкете (Графикон 25).

Графикон 25. Цена услуге сакупљања и одношења чврстог отпада (%)

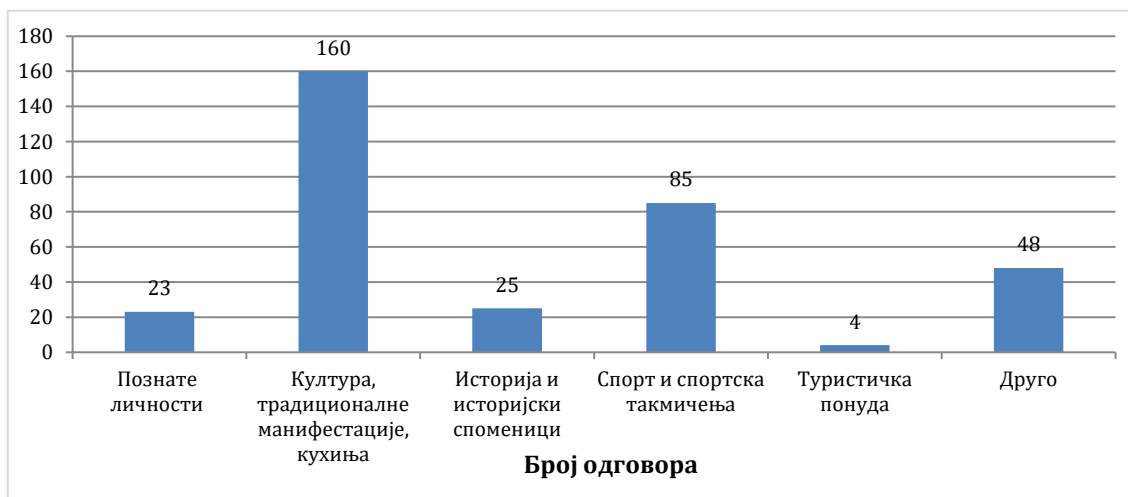
У делу анкете који је пружио могућност давања коментара на област животне средине, испитаници сматрају да је неопходно радити на смањењу загађења ваздуха (посебно у зимском периоду), као и унапређењу управљања комуналним отпадом (увођење рециклаже отпада). Као посебан проблем истиче се квалитет пијаће воде, недовољно развијена канализациона мрежа, као и ниво буке у насељеним местима. Истиче се проблем великог загађења реке Криваје у коју се изливају канализационе воде. Просечне оцене за поједине сегменте животне средине приказане су на *Графикону 26*.

Графикон 26. Просечна оцена ставова испитаника према различитим сегментима животне средине у општини Србобран

На питање да заокруже највише три понуђена одговора **по чему други препознају општину Србобран**, највећи број испитаника је означио да су то култура, традиционалне манифестације и кухиња (160 одговора), затим спорт и спортска такмичења (85 одговора), познате личности (25 одговора), историја и историјски споменици (25 одговора), туристичка понуда (4 одговора) и нешто друго (48 одговора) – (Графикон 27).

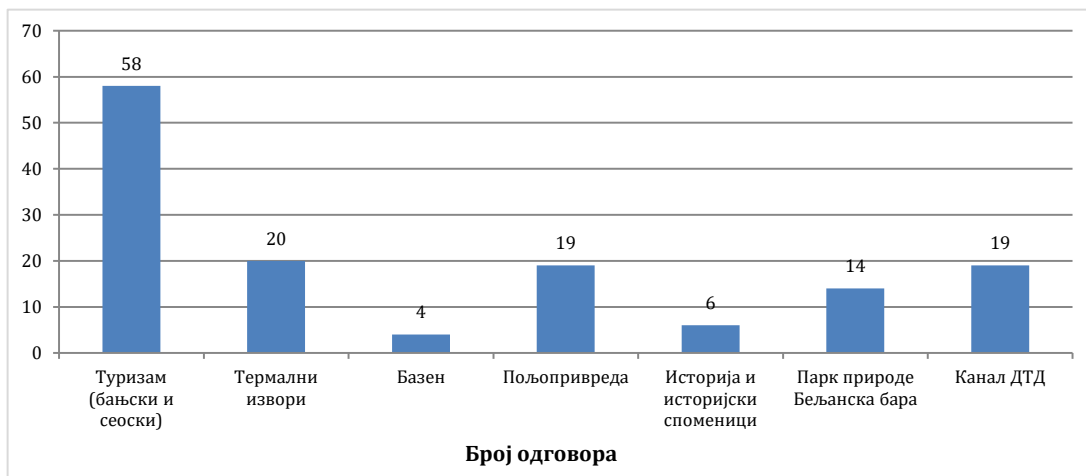
Графикон 27. По чему други препознају општину Србобран?

На питање *Који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Србобран?*, у оквиру добијених одговора, највећи број се изјаснио да је то туристички потенцијал (58

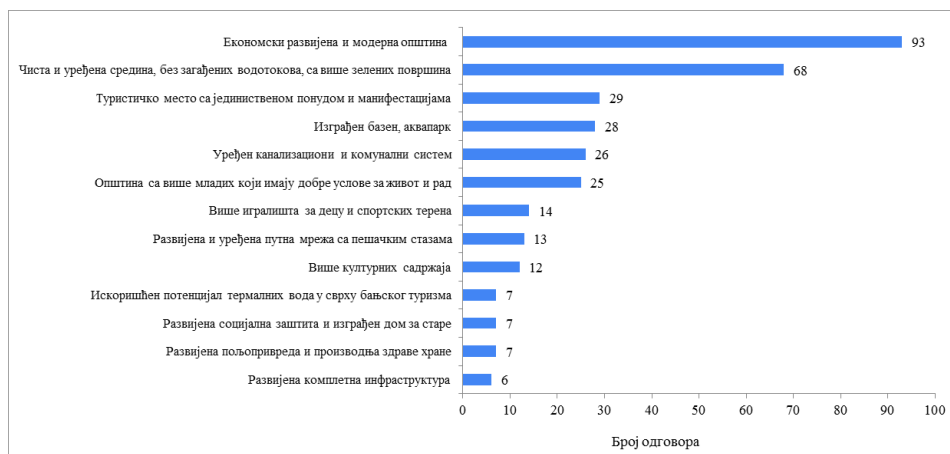
одговора), затим термални извори (20 одговора), пољопривреда (19 одговора), канал ДТД (19 одговора). Чetrнаест испитаника сматра да је Парк природе „Бељанска бара” кључни неискоришћени потенцијал општине, 6 испитаника сматра да је то историја и историјски споменици, до 4 испитаника сматра да би то могли да буду базени (Графикон 28).

Графикон 28. Који су највећи неискоришћени развојни потенцијали општине Србобран?

Општину Србобран у 2030. години највећи број учесника анкете види као економски развијену и модерну (93 гласа), чисту и уређену средину, без загађених водотокова, са више зелених површина (68 гласова), са искоришћеним туристичким потенцијалом и јединственом туристичком понудом (29 гласова). То је средина уређене физичке инфраструктуре (87 гласова), са више културних садржаја (12), пожељна за живот младих људи (25 гласова) – (Графикон 29).

Графикон 29. Како бисте желели да општина изгледа 2030. године?

Одговор на питање *Шта не бисте желели да буде присутно у општини до 2030. године?*, чак 50,7% учесника анкете није дало одговор. Испитаници који су дали одговоре изјаснили су се да пре свега не желе незапосленост (30 гласова). У том смислу предлажу унапређење пословног амбијента у општини, привлачење инвеститора и отварање нових радних места. Следеће питање које захтева хитну интервенцију надлежних и унапређење стања до 2030. године јесте заштита животне средине. Ставови испитаника указују да највећи проблем представља загађеност површинских токова (30 гласова), присуство дивљих депонија и смећа (19 гласова), загађеност ваздуха (10 гласова), односно свеукупно лоше стање животне средине (13 гласова). Учесници анкете сугеришу да би требало смањити утицај политике (14 гласова) и преузети све неопходне мере како би се зауставио одлив младих људи из општине Србобран (12 гласова) – (Графикон 30).

Графикон 30. *Шта не бисте желели да буде присутно 2030. године у општини?*

Као приоритетну област улагања и развоја у општини испитаници пре свега виде развој предузетништва, инвестициона улагања и отварање нових радних места (170 гласова). Приоритетно је и улагање у инфраструктурне пројекте, односно развој и унапређење водовода, канализације, путне и пословне инфраструктуре (170 гласова). Заштита животне средине, где се подразумева унапређење квалитета воде и ваздуха, уређење депонија, повећање зелених површина и слично, је према броју гласова трећа приоритетна област за улагање и унапређење, а онда следи област образовања, културе и спорта (83 гласа). Улагање у развој туризма је на средини лествице приоритета до 2030. године. Унапређење здравствене и социјалне заштите, као и развој пољопривреде се не сматрају горућим питањима у наредном периоду (Графикон 31).

Графикон 31. Шта би требало да буду приоритети општине за улагања јавног и приватног сектора

4. ПРЕПОРУКЕ

4.1. Препоруке у области економског развоја

4.1.1. Подршка развоју сектора малих и средњих предузећа и предузетништва

За побољшање пословног амбијента од кључног је значаја да се **смање фискални и парафискални намети**, а посебан проблем представљају скривени парафискални намети. Смањивање парафискалних намета на локалном нивоу (таксе, накнаде) за start-up предузетнике из осетљивих категорија као што су жене, млади у старосној доби од 18–30 година, као и тешко запошљиве категорије односно старији од 45 година, могу повећати могућност опстајања предузећа у раним фазама развоја. Намети се могу смањити/укинути у првим годинама пословања предузећа.

Осим пореских олакшица, за развој сектора МСП важна је и **нефинансијска помоћ** Општине у смислу пружања саветодавне подршке (помоћ у изради бизнис планова и припреми start-up апликација) као и формирање виртуелног *one stop shop* портала.

Већи број МСП допринео би смањивању незапослености и повећању могућности промене посла, што је према мишљењу испитаника кључни чинилац економског развоја општине Србобран.

4.1.2. Унапређење инфраструктуре

Циљана новчана подршка оним секторима пољопривреде где постоје потенцијали развоја који нису адекватно искоришћени. Мере подршке различитих сектора пољопривреде успешно се могу реализовати кроз субвенционисање набавке опреме и механизације у производњи и преради, набавку квалитетних приплодних грла, као и подршку систему сертификације производње.

4.1.3. Унапређење туристичке понуде и туристичких производа

За унапређење сектора туризма неопходно је креирање јединствене туристичке понуде општине Србобран, дефинисање мера за подршку развоју туристичке понуде (природне лепоте, културно-историјско наслеђе и манифестације), као и дефинисање мера подршке

за уређење туристичке инфраструктуре. Подршком организовању традиционалних манифестација на подручју општине, затим учешћу на регионалним, националним и међународним манифестацијама и сајмовима туризма, као и организовању спортских и излетничких каптова допринело би се промоцији и повећању туристичког потенцијала општине.

4.2. Препоруке у области физичке инфраструктуре

4.2.1. Унапређење канализационе мреже и мреже канала за одвођење атмосферских вода

Реконструкција и проширење канализационе мреже, са могућношћу пречишћавања отпадних вода из домаћинства, као и боље одржавање мреже канала за одвођење атмосферских вода. Предлози за унапређење физичке инфраструктуре треба да буду утемељени на реалном финансијском оквиру, зато је грађанима потребно приближити оквир локалног буџета, затим потенцијале његових промена, развоја, повећања или смањења. Такође, како би грађани били информисани о плановима и фазама изградње/унапређења физичке инфраструктуре, потребно је да Општина путем доступних средстава информисања обавести кориснике, како о плановима, тако и о роковима за реализацију, посебно у оним насељима где су елементи физичке инфраструктуре у лошем стању.

4.2.2. Побољшање квалитета пијаће воде

Квалитет воде за пиће условљен је великим бројем фактора: квалитетом воде на изворишту, ефикасношћу третмана и интегритетом дистрибутивног система. На подручју општине Србобран, квалитет пијаће воде није на задовољавајућем нивоу (у питању је водовод са „удруженом” неисправношћу). Препоруке за побољшање садашњег стања укључују радове на постављању нове и реконструкцију старе водоводне мреже, заштиту зона изворишта воде за пиће кроз израду елабората о утврђивању зона и појасева санитарне заштите изворишта, редовну контролу квалитета воде у свим насељима, као и контролу и побољшање квалитета спроведених третмана воде са изворишта.

4.2.3. Унапређење квалитета јавног превоза и одржавања пешачких стаза

Унапређење квалитета јавног превоза, посебно када је у питању повезаност сеоских насеља са већим центрима у окружењу треба да буде један од приоритета општине. Такође, анкетно истраживање је показало да су становници незадовољни одржавањем пешачких стаза у општини, које мора бити унапређено кроз реконструкцију и редовно одржавање (изградња бицикличких стаза).

4.2.4. Унапређење одржавања гробаља у општини

Спроведено анкетно истраживање је показало велико незадовољство испитаника када је у питању одржавање гробаља у општини. Неопходно је боље управљати овим површинама од стране ЈКП-а, редовније и ефикасније чистити зелене површине на гробљима, односити смеће, осушено биље итд.

4.3. Препоруке о области друштвене инфраструктуре

4.3.1. Унапређење здравственог система

Спроведено анкетирање је показало да постоји незадовољство код грађана али и реална потреба за повећањем броја лекара, као и за реновирањем постојећих здравствених објеката и набавку савремене медицинске опреме.

4.3.2. Унапређење средњошколског образовног система

Анкетирање је упутило на закључак да је веома важно отварање нових вртића и проширење средњошколских капацитета (у смислу отварања нових смерова у средњим школама), како би се смањио одлив младих.

4.3.3. Изградња и отварање адекватних објеката за смештај и бригу о старим лицима и успостављање организоване службе за помоћ старим лицима у кући.

4.3.4. Унапређење услуга у области спорта и културе

Анкетирани грађани су се изјаснили у својим коментарима да по овом питању постоји извесно незадовољство у смислу непостојања биоскопа и позоришта, као ни довољно простора (спорских сала) за споретке активности, за сегменте веома битне у одгајању и одрастању школске популације.

4.4. Препоруке у области животне средине

4.4.1. Побољшање квалитета ваздуха

Кратткорошчне мере подразумевају редовно и тачно информисање грађана о стању квалитета ваздуха на територији општине. Неопходно је обезбедити правовремене здравствене савете и бригу за све грађане у данима када је ваздух опасан по здравље. *Дугорочне мере* подразумевају промовисање и подстицање/субвенционисање коришћења обновљиве енергије, креирање фонда за замену грејних уређаја, стимулисање побољшања енергетске ефикасности зграда посебним сетом финансијске подршке, као и боља контрола индустријских загађивача и инсистирање на најсавременијим и најбољим технологијама за смањење емисија загађујућих материја без изузетка.

4.4.2. Чишћење Великог бачког канала

С обзиром на изузетан степен загађености Великог бачког канала, посебно на одређеним деоницама, чишћење, односно ремедијација овог Канала, требало би да буде приоритет општине Србобран, када је у питању квалитет и заштита животне средине и здравља становништва. У циљу решавања овог сложеног еколошког проблема преопруке могу бити следеће: израда базе података о свим загађивачима Канала и израда БАТ стандарда за загађиваче, формирање сталних радних група између општинске управе, представника привреде/индустрије и локалног становништва, успостављање сарадње са лабораторијама које врше узорковање и анализу отпадних вода (које ће радити стални мониторинг загађења каналске воде), успостављање сарадње са предузећима које врше чишћење отпадних вода, контактирање потенцијалних финансијера ремедијације Канала, као и покретање јавне дебате о овом питању. Такође, додатне мере могу укључивати повећање висине накнаде за испуштање отпадних вода за загађиваче, и предузимање законским

мера против загађивача који не поштују законске прописе у области заштите животне средине.

4.4.3. Унапређење система информисања грађана о надлежностима, раду и активностима у области заштите животне средине

Израда јединственог веб сајта за информисање грађана о надлежностима, раду и активностима у свим сегментима квалитета и заштите животне средине: квалитет ваздуха, ниво буке, управљање комуналним отпадом, одвођење и пречишћавање отпадних вода из домаћинства и управљање отпадом пореклом из привреде/индустрије. На јединственој интернет платформи потребно је пружити грађанима информације које јавно предузеће је надлежно у појединим областима заштите животне средине; коме и на који начин се треба обратити у случају квара и/или изненадног престанка пружања услуге и слично. Такође, посебна пажња треба да се усмери на обавештавање о управљању отпадом и отпадним водама пореклом из индустрије односно привреде, а ови подаци такође треба да буду у потпуности јавно доступни.